

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies tertius et quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Caput IV. Approbatio Regulæ ab Innocentio III Romæ impetrata: reditus in
vallem Spoletanam et gesta ibidem: Regula ab Honorio III confirmata et ab
eodem obtentus protector Ordinis: comitia generalia ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72907)

A erant Domino conjuncti, per viam crucis et semitas justitiæ incedentes, de arta via penitentiae et observationis Evangelicæ offensivula removebant, ut posteris iter planum fieret et securum.

ANNOTATA.

a *Id est, anno æræ Christianæ 1209, uti alibi probavi. Pro conversatione lege conversione.*

b *Celanensis præposuit alium quemdam, sive ætate, sive alias puerum, de quo vide Vitam primam num. 24, et Annotata ibidem.*

c *Hoc est, Vesperii.*

d *Ergo alter ille puer, a Celanensi laudatus, nondum erat proprie S. Francisci in suo vitæ genere habitus socius.*

e *Waddingus et alii credunt, hunc fuisse Petrum Cathaneum, Assisensem canonicum, postea S. Francisci vicarium; quod mihi non apparet satis verisimile ob rationes allegatas in Commentario prævio § 9, num. 192 et seqq.*

f *Matthæi cap. 19 v. 21.*

g *Lucæ cap. 9 v. 5: Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque peram, neque paem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis.*

h *Lege Matth. cap. 16, v. 24, vel Luc. cap. 9 v. 25.*

i *Hoc Testamentum dedi in Commentario prævio § 27, ubi num. 624 eadem, paululum mutatis vocibus, sic legere est: Ipse Altissimus revelavit mihi, quod deberem vivere secundum formam sancti Evangelii.*

k *Per voces, ingressus est Ordinem jam inceptum, videntur mihi indicare, Sylvestrum eidem Ordini nomen suum primum dedisse, postquam idem Ordo ab Innocentio III summo Pontifice fuerat approbatus.*

l *Quam ipse paulo ante reparaverat, ut vidimus in Vita prima.*

m *In Commentario prævio num. 145 et sequenti ostendi, hæc contigisse anno 1209, ac verisimiliter die 25 Aprilis. B. Egidii gesta exposita habes in Opere nostro ad eundem diem Aprilis; vide tamen etiam hæc spectantia in meo Commentario prævio num. 196 et sequentibus.*

n *Lege Marchiam Anconitanam, Italiam la Marca d'Ancona, quæ ampla ditiois Ecclesiæ provincia est, contermina Umbræ.*

o *Non sunt hæc strictè accipienda: cum ex rerum chronotaxi non potuerit hæc peregrinatio diuturna fuisse.*

p *Breve Sabatini elogium dedit Waddingus in Annalibus ad annum 1209 num. 17; ubi cum ille ignotæ regionis fuisse dicatur, oportet, Waddingum vel non habuisse hanc Appendicem, vel non advertisse, in ea Sabatinum, æque ac duos alios, dici fuisse de Assisio. Ibidem num. 28 laudatus Annalista plura annotavit de Morito, quem ipse aliique Moricum appellant; ac denique num. 29 de Joanne de Capella, velut de altero Juda meminit, ejusdemque lepram, ac infelicem per laqueum, sibimet injectum, mortem enarravit.*

q *Hic ipse erat Vido vel Guido, coram quo S. Franciscus omnibus paternis bonis libens cesserat.*

r *Waddingus inter S. Francisci Opuscula duas edidit pro Fratibus Minoribus ab illo scriptas; sed plures fuisse, liquet ex hoc loco.*

s *Leguntur hæc cap. 8 Regulæ Minorum, quam Waddingus omnium primam putavit.*

t *De hac oratione S. Franciscus in Testamento suo sic loquitur: Dominus dedit mihi talem fidem in ecclesiis suis, ut ita simpliciter adorarem et dicerem: « Adoramus te, sanctissime Domine Jesu » Christe, hic et ad omnes ecclesias tuas, quæ sunt » in toto mundo; et benedicimus tibi, quia per » sanctam crucem tuam redemisti mundum. » Hinc corrige errorem, qui in apographum nostrum Appendicis irrepit.*

u *Haud dubie indicatur hic vulgo notissima civitas Florentia, Tusciæ primaria, magnique ducatus Hetruriæ caput.*

x *Ribaldo Italus est homo vilissimus ac nequam.*
y *Secundum illud Luc. 6, v. 50: Qui aufert, quæ tua sunt, ne repetas.*

z *Noli hæc rigoroze interpretari; non enim quælibet mandanti superiori obtemperare licet. Significant solum, illos, quia certi erant, nihil mali sibi præcipiendum, sine tergiversatione mandanti obsequi soluisse.*

aa *Videlicet Act. Apost. cap. 2, v. 44: Habebant omnia communia.*

bb *Lucæ cap. 6, v. 50.*

cc *Hic B. Egidius fuisse, factumque contigisse pridie, quam sacro habitu a S. Francisco indutus fuit, legitur in ejusdem Beati Vita in Opere nostro edita ad 25 Aprilis.*

dd *Psalm. 68, v. 9.*

CAPUT IV.

Approbatio Regulæ ab Innocentio III Romæ impetrata: reditus in vallem Spoletanam et gesta ibidem: Regula ab Honorio III confirmata et ab eodem obtentus protector Ordinis: comitia generalia anno MCCXXIV, ex quibus multi in varias provincias feliciter missi.

Videns autem beatus Franciscus, quod Dominus fratres suos numero et merito augmentaret, cum jam essent duodecim viri fortissimi, scientes id ipsum, dixit illis undecim, ipse duodecim, dux et pater eorum: Video, fratres, quod Dominus congregationem nostram vult misericorditer augmentare. Euntes ergo ad matrem nostram sanctam Romanam Ecclesiam, notificemus summo Pontifici, quæ Dominus per nos facere cœpit, ut de voluntate et præcepto ipsius, quod cœpimus, prosequamur. Cumque placuisset aliis fratribus dictum Patris, et simul cum eo iter arripuissent ad curiam, dixit eis: Faciamus unum ex nobis ducem nostrum, et habeamus ipsum quasi vicarium Jesu Christi, ut, quocumque declinare voluerit, declinemus; et quando hospitari voluerit, hospitemur. Et elegerunt fratrem Bernardum, primum post beatum Franciscum, et sicut Pater dixerat, servaverunt. Gaudentes igitur ibant, et verba Domini loquebantur, non audentes aliquid loqui, nisi quod ad laudem et gloriam Dei et ad utilitatem animæ pertinebat, et frequenter orationi vacabant. Dominus autem semper eis præparabat hospitium, faciens, illis necessaria ministrare.

47 Cum autem venissent Romam, et invenissent ibi episcopum civitatis Assisii, ab ipso cum ingenti gaudio sunt recepti. Nam beatum Franciscum et omnes fratres speciali venerabatur affectu; nesciens tamen causam adventus eorum, cœpit turbare, timens, ne propriam patriam vellent deserere, in qua Dominus cœpit per eos mirabilia operari. Gaudebat enim vehementer, tantos viros in suo episcopatu habere, de quorum vita et moribus maxime præsumebat; sed audita causa, eorumque intellecto proposito, gavisus est valde, spondens eis ad hoc consilium et juvamen. Erat autem idem episcopus notus cuidam Cardinali episcopo Sabiniensi, qui dicebatur dominus Joannes de Sancto Paulo a, vere gratia Dei plenus, diligens plurimum servos Dei; huic præfatus episcopus patefecerat vitam beati Francisci et fratrum suorum; propterea ipse affectabat videre Virum Dei et aliquos de fratribus suis. Audiens autem, quod essent in Urbe, misit pro illis, et recepit eos cum magna reverentia te amore.

48 Paucis vero diebus morantes cum ipso, ita edificaverunt eum sanctis sermonibus et exemplis, quod videns in opere fulgere, quod de ipsis audierat, recommendavit se eorum orationibus humiliter et devote. Petivit etiam de gratia speciali, quod volebat ex tunc sicut unus de fratribus reputari. Denique

AUCTORIS
TRIBUS SOCIIS.

XII.
Sanctus cum
isdem Ro-
mam proficis-
tur,

ubi ille ope
episcopi Assi-
satis et Car-
dinalis Sabi-
nensis

a

Innocentium
tertium acce-
dit, approba-
tionem Regu-
la petens;

AUCTORIBUS
TRIBUS SOCIIS.

b

* an quem?
* adde quod
* i. fideles

a quo benigne
susceptus, ju-
betur volunta-
tem Dei adhuc
paululum in-
quirere,

Denique interrogans beatum Franciscum, quare venisset, et audiens ab eo totum suum propositum et intentum, obtulit se procuratorem suum in curia b. Perrexit ergo ad curiam dictus Cardinalis, et dixit domino Papæ Innocentio tertio: Inveni Virum perfectissimum, qui vult secundum formam sancti Evangelii vivere, et Evangelicam perfectionem in omnibus observare: per quam *, credo, * Dominus velit in toto mundo fidem * sanctæ Ecclesiæ reformare. Quod audiens dominus Papa miratus est valde, et sic eidem Cardinali imposuit, ut ad se duceret beatum Franciscum.

49 Sequenti ergo die Vir Dei a dicto Cardinali est coram summo Pontifice presentatus, cui totum suum propositum patefecit. Ipse vero Pontifex, cum esset discretione præcipua præditus, votis Sancti debito modo assensit, et exhortans ipsum, ac fratres suos de multis, benedixit eis, dicens: Ite cum Domino, fratres, et sicut ipse vobis inspirare dignabitur, omnibus poenitentiam prædicat. Cum autem omnipotens Deus vos multiplicaverit numero majori et gratia, referatis nobis, et nos plane his concedemus, ac majora vobis securius commitemus. Volens autem dominus Papa facere, ut concessa et concedenda essent secundum Dei voluntatem, priusquam Sanctus ab ipso recederet, dixit ei et sociis: Filioli nostri, vita vestra videtur nobis nimis dura et aspera; licet enim credimus, vos esse tanti servoris, quod de vobis non oporteat dubitare, tamen considerare debemus pro illis, qui secuturi sunt vos, ne hæc via nimis aspera ipsis videatur. Cumque videret eorum fidem, constantiam et anchoram spei firmissime roboratam in Christo, ita ut nollent a suo fervore divertere, dixit beato Francisco: Fili, vade et ora Deum, ut tibi revelet, si id, quod quæritis, de sua voluntate procedit, quatenus nos scientes Domini voluntatem, tuis desideriis annuamus.

quo facto mo-
tus parabola,
Sancto oranti
suggesto,

50 Orante itaque Sancto Dei, sicut et suggererat dominus Papa, locutus est ei Dominus in spiritu per similitudinem, dicens: Quædam mulier pauperula et formosa erit in quodam deserto, cujus pulchritudinem rex quidam magnus admirans, concupivit eam accipere in uxorem, quia poterat ex ipsa pulcos filios generare. Contracto autem et consummato matrimonio, multi filii sunt geniti, et adulti, quos mater sic alloquitur, dicens: Filii, nolite verecundari; quia filii regis estis. Ite ergo ad curiam ejus, et ipse vobis omnia necessaria ministrabit. Cum ergo venissent ad regem, miratus est rex eorum pulchritudinem, vidensque in eis suam similitudinem, dixit illis: Cujus estis filii? Cui cum respondissent, se esse filios mulieris pauperulæ in deserto morantis, rex cum magno gaudio amplexatus est eos, dicens: Nolite timere, quia filii mei estis; si enim de mensa mea nutriuntur extranei, multo magis vos, qui estis mei legitimi. Mandavit itaque rex mulieri prædictæ, ut omnes filios ex se conceptos ad suam curiam mitteret nutriendos. His igitur sic ostensis per visum beato Francisco oranti, intellexit Vir sanctus, se per illam mulierem pauperulam designari c.

c
et visione,
quam ipsemet
habuerat, li-
bens annuit,

51 Et oratione completa, representavit se summo Pontifici, et exemplum, quod ei Dominus ostenderat, sibi per ordinem intimavit, dixitque: Ego sum, domine, illa mulier pauperula, quam Dominus amans per suam misericordiam decoravit, et ex ipsa placuit sibi filios legitimos generare. Dixit autem mihi Rex regum, quod omnes filios, quos ex me generabit, nutriet, quia, si nutrit extraneos, bene debet legitimos nutrire. Si enim Deus peccatoribus donat bona temporalia propter nutriendorum filiorum amorem, multo magis viris Evangelicis, quibus hæc debentur ex merito, largietur. His auditis, dominus Papa miratus est vehementer, maxime quia ante adventum beati Francisci viderat in visione, quod ecclesia sancti Joannis Lateranensis minabatur ruinam, et quidam vir religiosus, modicus et despectus, eam sustentabat proprio dorso submisso d. Evigilans vero stupe-

d

factus et territus, ut discretus et sapiens, considerabat, quid sibi vellet hæc visio. Sed post paucos dies, cum venisset ad eum beatus Franciscus, et ei suum propositum revelasset, ut dictum est, petissetque ab eo confirmari sibi Regulam, quam scripserat verbis simplicibus, utens sermonibus sancti Evangelii, ad cujus perfectionem totaliter inhiabat, respiciens eum dominus Papa ita ferventem in Dei servitio, atque conferens de visione sua et de prædicto exemplo ostenso Viro Dei, cepit intra dicere: Vere hic est ille vir religiosus et sanctus, per quem sublevabitur et sustentabitur Ecclesia Dei.

52 Et sic amplexatus est eum, et Regulam, quam scripserat, approbavit. Dedit etiam sibi * licentiam prædicandi ubique poenitentiam ac fratribus suis, ita tamen, quod, qui prædicaturi erant, licentiam a beato Francisco obtinerent. Et idem postea in consistorio approbant e. His ergo concessis, beatus Franciscus gratias egit Deo; et genitus flexis, promisit domino Papæ obedientiam et reverentiam humiliter et devote. Alii autem fratres secundum præceptum domini Papæ beato Francisco similiter obedientiam et reverentiam promiserunt. Suscepta itaque benedictione a summo Pontifice, et visitatis Apostolorum liminibus, datisque tonsuris beato Francisco et aliis fratribus, sicut dictus Cardinalis procuraverat, volens omnes illos duodecim f esse clericos;

53 Relinquens Urbem Vir Dei cum dictis fratribus in orbem profectus est, mirans valde de suo desiderio sic facile adimpleto, crescensque quotidie in spe et fiducia Salvatoris, qui sanctis revelationibus suis, quæ gesta fuerant, ei primitus demonstrarat. Nam antequam obtineret prædicta, quadam nocte, cum se sopori dedisset, videbatur sibi, quod per quandam viam incideret, juxta quam erat arbor magnæ proceritatis, pulcra, fortis et grossa. Cumque appropinquaret ad eam, et stans sub ipsa, cujus * celsitudinem et pulchritudinem miraretur, subito ad tantam altitudinem devenit ipse Sanctus, et ramum arboris tangebatur, eamque usque ad terram facillime inclinabat. Et revera sic actum est, cum dominus Innocentius, arbor in mundo sublimior, pulcrior, et fortior, ejus petitioni et voluntati se tam benignissime inclinavit g.

54 Exinde beatus Franciscus circumiens civitatem *, et castra, cepitque ubique prædicare, non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in doctrina et veritate et virtute Spiritus sancti annuncians fiducialiter regnum Dei. Erat enim veridicus, prædicator, ex auctoritate Apostolica corroboratus, nullis utens adulationibus, verborumque respuens blandimenta; quia, quod verbo aliis suadebat, hoc sibi prius suaserat opere, ut veritatem fidelissime loqueretur. Mirabantur sermonum ejus virtutem ac veritatem, quam non homo docuerat, etiam litterati et docti; et plurimi ipsum videre et audire, velut hominem alterius sæculi, festinabant. Cæperunt proinde multi homines, nobiles et ignobiles, clerici et laici, divina inspiratione inflati, beati Francisci vestigiis adherere, abjectisque secularibus curis et pompis, sub ipsius vivere disciplina.

55 Conversabatur autem adhuc Pater cum filiis in quodam loco juxta Assisium, qui dicitur Rivus-tortus h, ubi erat quoddam turgurium ab hominibus derelictum, qui locum tam erat artus, quod ibi sedere vel quiescere vix valebant. Ibi etiam æpissime panem carentes solas rapas edebant, quas hinc inde in angustia mendicabant. Scribebat Vir Dei nomina fratrum super trabes illius turgurii, ut quilibet volens quiescere, vel orare, cognosceret locum suum, et ne ex angustia loci vel modicitate rumor insolens mentis silentium perturbaret. Quadam autem die existentibus fratribus in prædicto loco, accidit, ut quidam rusticus cum suo asino veniret illuc, volens in ipso turgurio cum asino hospitari; et ne repelleretur a fratribus, ingrediens cum asino, dixit ad suum asinum: Intra, intra; quia

omnibusque
prædicandi li-
centiam dat, et
tonsurari eos
facit.

* i. e. eidem

e

Roma discedit
cum suis laicis
de successu,

* i. ejus

g

xiii.

prædicat ma-
gno cum fru-
ctu,
* forte civita-
tes

f

habitat in
Rivo-torto:
hinc migrat
ad S. Mariam
de Portuuncu-
la,

h

A quia benefacimus huic loco. Quod sanctus Pater audiens, et verbum et intentionem rustici cognoscens, motus est animo, super eo maxime, quia ille tumultum magnum fecerat cum suo asino, inquietans omnes fratres, qui tunc silentio et orationi vacabant. Dixit ergo Vir Dei ad fratres: Scio, fratres, quod non vocavit nos Deus ad præparandum hospitium asino, et ad habendum hominum frequentationes, sed ut hominibus quandoque viam salutis prædicantes, et salutaria consilia exhibentes, orationibus et gratiarum actionibus principaliter insistere debeamus. Reliquerunt ergo dictum turgurium, ad usum pauperum leprosorum, transferebant [se i] ad Sanctam Mariam de Portiuncula, juxta quam in una domuncula fuerat aliquando commorati k, priusquam ipsam ecclesiam obtinerent.

quam ab abbate obtinet, et de qua visio refertur, f an eam?

l

m

B 56 Postmodum vero ab abbate sancti Benedicti de Monte Subasio, prope Assisium, beatus Franciscus, voluntate et inspiratione Dei prævia, humiliter eum * acquisivit l. Quam ipse Sanctus notabiliter et affectuosissime recommendavit generali Ministro et omnibus fratribus m, tanquam locum præ cunctis locis et ecclesiis hujus sæculi dilectum a Virgine gloriosa. Ad ipsius autem loci commendationem et affectum multum fecit quædam visio, quam quidam frater vidit adhuc existens in sæculo, quem beatus Franciscus singulari dilexit affectu, quamdiu fuit cum ipso, familiaritatem præcipuam ostendendo eidem. Ille ergo cupiens servire Deo, sicut postea in religione fideliter servivit, videbat in visione, omnes homines hujus sæculi esse cæcos, et stare genibus in circuitu sanctæ Mariæ de Portiuncula, junctisque manibus, et in cælum cum facie elevatis, voce magna et lacrymabili Dominum precabantur, ut omnes illuminare misericorditer dignaretur. Quibus sic orantibus, videbatur, quod splendor magnus exiret de cælo, et descendens super illos, illuminabat omnes lumine salutari n. Evigilans ille proposuit firmus Deo servire; et parum post sæculo nequam cum suis pompis penitus derelicto, intravit religionem, ubi permansit in Dei servitio humiliter et devote.

n

XIV. Ibidem geminum quotannis capitulum instituit,

C 57 Post prædictum autem locum Sanctæ Mariæ obtentum a præfato abbate, ordinavit beatus Franciscus, quod ibi capitulum fieret bis in anno, scilicet in Pentecoste, et in Dedicatione sancti Michaelis. In Pentecoste conveniebant omnes fratres apud sanctam Mariam, et tractabant, qualiter melius possent Regulam observare, atque constituere fratres per diversas provincias, qui populo prædicarent, et fratres alios in suis provinciis collocarent. Sanctus autem Franciscus faciebat admonitiones, reprehensiones, et præcepta, sicut ei juxta consilium Dei videbatur. Omnia vero, quæ dicebat eis per verba, affectuose et sollicitè operibus ostendebat. Venerabatur prælatos et sacerdotes sanctæ Ecclesiæ, atque seniores, nobiles, et divites honorabat; pauperes quoque intime diligebat, eis viscerose compatiens; omnibusque sese subditum exhibebat. Cumque omnibus fratribus esset sublimior, unum tamen de fratribus, secum morantibus, constituebat Gardianum suum et dominum, cui, ut effugaret a se omnem occasionem superbiæ, obediebat humiliter et devote o. Humiliabat enim inter omnes caput suum usque ad terram, et inter Sanctos et electos Dei mereretur in conspectu divino aliquando exaltari. Admonebat sollicitè fratres, ut sanctum Euangelium, et Regulam, quam promiserant, firmiter observarent, et ut circa divina officia et ecclesiasticas ordinationes essent reverentes et devoti, audientes devote Missam, et corpus Domini devotissime adorantes. Sacerdotes vero, qui tractabant veneranda et maxima Sacramenta, voluit singulariter a fratribus honorari, in tantum, ut ubicumque illos invenirent, caput coram eis flectentes, oscularentur manus eorum, et cum ipsos equitantes invenirent, volebat, ut oscularentur non solum manus

o

eorum, sed etiam pedes equorum, super quos equitarent, propter reverentiam potestatis eorum.

58 Admonebat etiam fratres, ut nullum hominem judicarent, neque despicerent illos, qui delicate vivunt, ac curiose et superflue induuntur; nam Deus est noster et ipsorum Dominus, potens illos ad se vocare, et vocatos justificare. Dicebat enim, quod volebat, ut fratres revererentur tales, ut fratres et dominos suos; quia fratres sunt, in quantum ab uno Creatore creati; domini dicuntur, in quantum bonos adjuvant ad penitentiam faciendam, eis necessaria corporis ministrantes. Hujusmodi quoque dicens, addebat: Talis deberet esse fratrum conversatio inter gentes, ut, quicumque audiret vel videret eos, glorificaret Patrem cælestem et devote laudaret. Magnum namque desiderium ejus erat, ut tam ipse, quam fratres sui, talibus operibus abundarent, pro quibus Dominus laudaretur. Et dicebat illis: Sicut pacem annunciat ore, sic in cordibus vestris, et amplius, habeatis. Nullus per vos provocetur ad iram vel scandalum, sed omnes per mansuetudinem vestram [ad p] pacem, benignitatem et concordiam provocentur. Nam ad hoc vocati sumus, ut vulneratos curemus, alligemus contractos, et erroneos revocemus. Multi enim videntur nobis esse membra diaboli, qui adhuc Christi discipuli erunt.

59 Arguebat præterea pius Pater fratres suos, qui nimis erant sibi ipsis austeri, vigiliis, jejuniis, et corporalibus exercitiis nimium insudantes. Quidam enim se tam graviter affligebant, ut cuncta in se carnis exprimerent q incentiva, quod quilibet videbatur odire seipsum. Quos Vir Dei prohibebat, admonens eos benigne, et rationabiliter reprehendens, atque ipsorum vulnera alligans salutarium vinculis præceptorum. Inter fratres vero, qui ad capitulum veniebant, nullus audebat negotia sæcularia recitare; sed colloquebantur de vitis sanctorum patrum, et quomodo perfectius et melius possent invenire gratiam Domini Jesu Christi. Si qui autem de fratribus, qui ad capitulum venerant, aliquam tentationem, vel tribulationem habebant, audiendo beatum Franciscum loquentem ita dulciter et ferventer, ejusque videndo penitentiam, liberabantur a tentationibus, et tribulationibus sublevabantur mirifice. Compatienter namque loquebatur eis, non ut iudex, sed ut pater misericors filiis, et medicus bonus infirmis, sciens cum infirmantibus infirmari, et cum tribulatis affligi. Corripiebat nihilominus debite omnes delinquentes, atque contumaces et rebelles animadversione debita coercerebat. Expleto autem capitulo, benedicebat omnibus fratribus, et ad singulas provincias singulos destinabat. Quicumque ex ipsis spiritum Dei habebat, et eloquentiam idoneam ad prædicandum, sive clericus, sive laicus esset, dabat ei licentiam prædicandi r. Ipsi vero recipientes benedictionem illius, cum magno gaudio spiritum tamquam peregrini et advenæ ibant per mundum, nihil in via portantes, nisi tantum libros, in quibus possunt dicere Horas suas. Ubicumque autem inveniebant sacerdotem, divitem vel pauperem, bonum vel malum, inclinantes se humiliter ei reverentiam faciebant. Et quando erat hora hospitandi, libentius erant cum sacerdotibus, quam cum laicis sæculi.

60 Quando vero apud sacerdotes hospitari non poterant, quærebant magis spirituales et Deum timentes, apud quos possent honestius hospitari, donec per singulas civitates et castra, quæ fratres visitare volebant, Dominus inspiravit aliquibus Deum timentibus, ut illis hospitia pararent, quo usque pro ipsis edificata sunt loca in urbibus et in castris. Dedit autem illis verbum et spiritum Domini secundum temporis opportunitatem, ad proferendum verba acutissima, penetrantia corda juvenum atque senum, qui relinquentes patrem et matrem, et omnia, quæ habebant, sequebantur fratres, eorum religionis habitum assumendo. Vere tunc separationis gladius missus est in terram, dum juvenes

AUCTORIBUS TRIBUS SOCIIS. cui ipse præsidens, omnes salutaribus monitis ac præceptis erudiebat.

p

E

et in varias provincias destinabat, illi vero obsequentes.

q

F

r

virtutum odore multos ad tres S. Francisci Ordines attraxerunt.

AUCTORIBUS
TRIBUS SOCIIS.

* an ab eo ?

s

t

u

xv.

Defuncto Car-
dinali de
S. Paulo, pro-
tector Ordinis
fit Cardinalis
Hugolino.

x

B

y

C

xvi.

Sanctus, ut
suis consulat,
Regulam suam
scripto confir-
mari

z

juvenes veniebant ad religionem, dimittentes pa-
rentes suos in fecibus peccatorum. Illos tamen,
quos recipiebant ad Ordinem, ducebant ad beatum
Franciscum, suscepturos ab eis * religionis habi-
tum humiliter et devote. Non solum autem viri sic
convertebantur ad Ordinem; sed etiam mulieres,
virgines et viduae, ad eorum praedicationem com-
punctae, secundum ipsorum consilium per civitates
et castra monasteriis ordinatis, recludebant se ad
penitentiam faciendam s, quibus unus ex fratribus
constitutus fuit visitator et corrector earum. Si-
militer et viri uxorati, et mulieres maritatae, a lege
matrimonii non valentes, de fratum salubri con-
silio se in domibus propriis artiori penitentiae
committebant t. Et sic per beatum Franciscum, et
sanctae Trinitatis cultorem perfectum, Dei Ecclesia
in tribus Ordinibus renovatur; sicut trium eccle-
siarum praecedens reparatio u figuravit, quorum
Ordinum quilibet tempore suo fuit a summo Ponti-
fice confirmatus.

61 Venerabilis autem pater dominus Joannes
de sancto Paulo Cardinalis praedictus x, qui beato
Francisco consilium et protectionem saepius im-
pendebat, vitam et actus ipsius Sancti ac fratrum
suorum omnibus aliis Cardinalibus commendabat;
quorum mentes sunt commotae ad diligendum
Virum Dei cum suis fratribus, in tantum, quod
unusquisque eorum habere desiderabat in curia
de fratribus, non pro aliquo servicio recipiendo ab
ipsis, sed propter sanctitatem fratrum et devo-
tionem, qua fervebant ad eos. Defuncto vero eo
domino Joanne de sancto Paulo, inspiravit uni
Dominus ex Cardinalibus, nomine Hugolino, tunc
Hostiensi episcopo y, ut beatum Franciscum et
fratres ejus intime diligeret, protegeret et foveret.
Qui revera ferventissime se habuit circa eos, acsi
esset omnium pater, immo plus quam patris car-
nalis dilectio ad carnales filios se naturaliter ex-
tendat, amor hujusmodi spiritualiter ferbit ad
Virum Dei cum suis fratribus diligendum in Domino
et fovendum. Cujus famam gloriosam Vir Dei
audiens, quia famosus erat inter ceteros Cardinales,
accessit ad eum cum fratribus suis. Ille autem cum
gaudio suscipiens ipsos, ait eis: Offero meipsum
vobis; auxilium et consilium, atque protectionem
paratus impendere, secundum vestrum beneplaci-
tium; et volo, quod propter Deum me recom-
mendatum in vestris orationibus habeatis. Tunc
beatus Franciscus, gratias Deo agens, dixit eidem
domino Cardinali: Libenter volo, domine, vos
habere in patrem et protectorem nostrae religionis,
et volo, quod omnes fratres vos habeant semper
in suis orationibus recommendatum. Postea rogavit
eum beatus Franciscus, ut in Pentecoste dignaretur
fratrum capitulo interesse, qui statim benigne
assensit, atque ex tunc interfuit eorum capitulo
omni anno. Quando vero ad capitulum veniebat,
exibant processionaliter obviam ei omnes fratres
in capitulo congregati. Ille autem, venientibus
fratribus, descendebat de equo, et ibat pedes cum
eis usque ad ecclesiam sanctae Mariae, eisque postea
faciebat sermonem, et celebrabat Missam, in qua
vir Dei Franciscus Euangelium decantabat.

62 Expletis itaque undecim annis, ab inceptio-
ne religionis z, et multiplicatis numero et merito fra-
tribus, electi fuerunt Ministri, et missi cum aliquot
fratribus, quasi universas per mundi provincias,
in quibus fides Catholica colitur et servatur; qui
recipiebantur in quibusdam provinciis, sed non
permittebantur habitacula construere; de qui-
busdam vero expellebantur, ne forte essent ho-
mines infideles. Quia, licet praefatus dominus In-
nocentius tertius Ordinem et Regulam approbasset
ipsorum, non tamen hoc suis litteris confirmavit.
Et propterea fratres a clericis et laicis tribulationes
plurimas sunt perpassi: unde ex hoc fratres com-
pulsus sunt fugere de diversis provinciis, atque sic
angustiati atque afflicti, nec non a latronibus
spoliati et verberati, ad beatum Franciscum cum
magna amaritudine sunt reversi. Hoc enim passi

erant quasi in omnibus ultramontanis partibus, ut
D in Alemannia et in Ungaria et pluribus aliis. Quod
cum notificatum fuisset dicto domino Cardinali,
vocavit ad se beatum Franciscum, et duxit eum ad
dominum Papam Honorium, domino Innocentio
jam defuncto, et aliam Regulam a beato Francisco,
Christo docente, compositam, fecit per eundem
dominum Honorium cum bulla praecedente so-
lemniter confirmari aa, in qua Regula prolongatus
est terminus capituli propter vitandum laborem
fratrum, qui in remotis partibus commorantur bb.

63 Poposcit autem beatus Franciscus a dicto
domino Papa Honorio unum de Cardinalibus Ro-
manae Ecclesiae quasi in patrem sui Ordinis, vide-
licet praefatum dominum Hostiensem, ad quem
fratres possunt recurrere pro suis negociis. Viderat
enim beatus Franciscus quandam visionem, quae
ipsum poterat induxisse ad petendum Cardinalem,
et ad recommendandum Ordinem Romanae Ec-
clesiae. Viderat namque gallinam quandam parvam
et nigram, habentem crura pennata in pedibus in
modum columbae domesticae, quae tot pullos ha-
bebat, quod non poterat eos sub alis propriis
congregare; sed ibant in circuitu gallinae, exterius
remanentes. Evigilans autem a somno cepit cogi-
tare de hujusmodi visione, statimque per Spiritum
Sanctum cognovit, se per illam gallinam singu-
lariter designari. Et ait: Ego sum illa gallina,
statura pusillus, nigerque, nam qui * debeo esse
simplex, sicut columba, et affectibus, pennis vir-
tutum, volare ad caelum; mihi autem Dominus per
misericordiam suam dedit et dabit filios multos,
quos protegere mea virtute non potero. Unde
oportet, ut eos sanctae Ecclesiae recommendem,
quae sub umbra alarum suarum eos protegat et
gubernat *.

64 Elapsis autem paucis annis post visionem
praedictam, venit Romam, et visitavit dominum
Hostiensem, qui impositus sancto Francisco, ut
sequenti die mane iret secum ad curiam, quia
volebat, quod ipse coram domino Papa et Cardi-
nalibus praedicaret, atque suam religionem devote
et affectuosissime commendaret. Licet autem beatus
Franciscus se excusaret de hoc, dicens, se esse
simplicem idiotam, oportuit tamen, ipsum ire
cum illo ad curiam. Cumque beatus Franciscus se
coram domino Papa et Cardinalibus praesentasset,
visus est ab eis ingenti gaudio. Et surgens praedi-
cavit eis, sicut fuerat sola Sancti Spiritus unctione
praemonitus. Finita vero praedicatione, recom-
mendavit religionem suam domino Papae, et Cardi-
nalibus universis. De praedicatione autem ipsius
aedificati fuerunt quam plurimum dominus Papa
et domini Cardinales, eorumque viscera ad reli-
gionis amorem affectuosius sunt commota cc.

65 Postea dixit beatus Franciscus summo Pon-
tifici: Domine, compatio vobis super sollicitu-
dinem et laborem continuum, quo vos oportet pro
Dei Ecclesia vigilare, multumque enim * vere-
cundor, quod pro nobis fratribus Minoribus tantam
curam et sollicitudinem habeatis. Cum enim multi
nobiles, et divites ac Religiosi quam plurimi ad
vos intrare non possunt, magnus timor et vere-
cundia debet esse nobis, qui sumus magis pauperes
et despecti, ceteris Religiosis, non solum ingredi
ad vos, sed etiam stare ante ostium vestrum, et
praesumere pulsare tabernaculum virtutis Christia-
norum. Praeterea * sanctitati vestrae supplico hu-
militer et devote, quatinus hunc dominum Ho-
stiensem nobis dignemini pro patre concedere,
ut ad eum tempore necessitatis possint fratres
recurrere, salva semper vestrae praeminentiae
dignitate. Et placuit haec petitio domino Papae,
concessitque beato Francisco praefatum dominum
Hostiensem, instituens ipsum super religionem
suam dignissimum protectorem.

66 Quia habito domini Papae mandato, revera
sicut bonus protector ad defendendum fratres
manum extendit, scribens multis praelatis, qui
persecutiones intulerant fratribus, ne ulterius
essent

aa

bb

obtinere ab
Honorio ter-
tio Papa,

E

* an namque?

* an gubernet?

coram quo
etiam concio-
natur,

F

cc

et Cardinalem
Hugolinum
suo Ordini
protectorem
dari impetrat,
* an etiam!

* an Pro-
pterea?

A *cujus altorumque opera Ordo ultra montes multum promotus fuit,*

dd

ee *quique Honorio in Pontificatum successit.*

B

i. e. eidem

ff

gg

essent eis contrarii, sed potius ad prædicandum et habitandum in suis provinciis consilium et auxilium eis darent, tamquam bonis et sanctis Religiosis, auctoritate Sedis Apostolicæ approbatis. Similiter et alii quam plures Cardinales ad idem suas litteras transmiserunt. In sequenti ergo capitulo data licentia Ministris a beato Francisco recipiendi fratres ad Ordinem, misit eos ad supra-dictas provincias, portantes litteras Cardinalium cum Regula, bulla Apostolica confirmata dd. Quæ omnia prædicti prælati videntes, et exhibita fratribus testimonia cognoscentes, ædificare, habitare et prædicare in suis provinciis, liberaliter concesserunt. Sic itaque morantibus et prædicantibus fratribus in illis provinciis, multi videntes eorum humilem et sanctam conversationem, atque audientes eorum verba dulcissima, moventia et inflammantia mentes ad amorem Dei, et ad pœnitentiam faciendam, venerunt ad ipsos, et sanctæ religionis habitum ferventer et humiliter susceperunt ee.

67 Videns autem beatus Franciscus, fidem et dilectionem, quam habebat ad fratres dictus dominus Hostiensis, ipsum cum intimis cordis affectuosissime diligebat. Et quoniam revelatione Dei prævia, sciebat, eum futurum summum Pontificem, semper ei hoc prænuñciabat in litteris, quas scribebat eidem, vocans ipsum Patrem totius mundi; sic enim scribebat sibi * : Venerabili in Christo patri totius mundi etc. ff. Post modicum ergo tempus, mortuo domino Honorio Papa tertio, ipse dominus Hostiensis electus est in summum Pontificem, vocatus Gregorius nonus gg, qui tam fratrum, quam aliorum Religiosorum, et maxime pauperum Christi, usque in finem vitæ suæ extitit benefactor præcipuus et defensor : unde non immerito creditur, ipsum esse Sanctorum collegio sociatum.

ANNOTATA.

a Vide Annotata ad lib. I Vitæ primæ cap. 3, lit. e.

b Hæc aliaque rerum tunc in Urbe pro obtinenda Regulæ approbatione gestarum adjuncta, prætermisit Celanensis, ad ipsam approbationem narrandam festinans.

c De hac parabola silet Celanensis, sed eandem etiam memorat S. Bonaventura in Vita num. 58, ac paulo aliter Anonymus Perusinus in Commentario relatus num. 258 et sequenti.

d Hoc quoque divinum somnium, a Celanensi præteritum, retulit S. Bonaventura in Vita num. 59.

e An approbavit, vel approbaverunt Cardinales?

f Ergo solum undecim fratres cum S. Francisco, qui duodecim et pater eorum erat, Romam pervernerunt; nec inter illos omnes duodecim ullus erat clericus.

g Accepta hæc sunt ex Vitæ primæ num. 55. Consentit fere S. Bonaventura in Vita num. 54.

h In Vita prima num. 42 dicitur Rugus-tortus; sed, ut aliunde apparet, vitiose.

i Hanc vocem addidi, ut sensum perficerem.

k Scilicet fuerant ibi commemorati, donec simul Romam profecti sunt pro obtinendi Regulæ approbatione ab Innocentio III, ut supra vidimus.

l De tempore, modoque acceptæ a Benedictinis ecclesiæ vide Commentarium prævium a num. 237.

m Hoc etiam testatur Thomas Celanensis. De peculiari disciplina, quam S. Franciscus in hoc conventu semper observatam voluisse dicitur, lege Waddingum ad annum 1226, num. 51 et 52.

n Eadem habet S. Bonaventura in Vita num. 24, in quo loco, censent aliqui, sanctum doctorem insinuasce celebrem indulgentiam Portiunculæ, cujus figuram fuisse credunt eandem visionem. Verum de hac suo loco latius agemus in Analectis.

o Iis scilicet in rebus, quæ ad sui ipsius directionem pertinebant; nam cetera negotia agebat ipsemet S. Franciscus, totius Ordinis pater et Minister generalis.

Octoberis Tomus II.

p Deerat hæc vox in apographo nostro.

q Id est, extinguere.

r Hanc enim potestatem Sanctus acceperat ab Innocentio III summo Pontifice, ut videre licet supra num. 52.

s Loquitur hic de Pauperibus dominabus, quæ nunc Clarissæ passim vocantur.

t Erant hi Tertiarii, qui Fratres et Sorores de Pœnitentia dicebantur.

u Videlicet ecclesiarum S. Damiani, S. Petri, et S. Mariæ Angelorum in Portiuncula.

x Vide supra num. 47 et seqq.

y De hoc eximio viro, qui postea summus Pontifex factus, Gregorius IX appellatus fuit, multa jam diximus, ac deinde dicemus.

z Hos undecim annos in Commentario prævio § 13 incompleto computavi, et ab anno 1209 repetii, comitiæque, de quibus mox agetur, in eodem § ad annum 1219 referenda putavi. Vide dicta ibidem, ubi etiam de iisdem comitiis plura reperies.

aa Hanc Regulæ confirmationem, de qua consule Commentarium prævium § 22, concessit Honorius III anno 1225, die 29 Novembris.

bb Supra num. 37 dixerant : Post... locum S. Mariæ obtentum... ordinavit B. Franciscus, quod ibi capitulum fieret bis in anno, scilicet in Pentecoste, et in Dedicatione S. Michaelis. In Pentecoste conveniebant omnes fratres apud S. Mariam. Hoc itaque conveniendi tempus ob allegatam rationem in posteriori Regula mutatum seu ampliatum fuisse docent. Lege Commentarium prævium num. 499 et 500.

cc Sermonis coram laudato summo Pontifice a S. Francisco feliciter habiti etiam alii biographi meminunt, sed non omnes in adjunctis consentiunt, de quibus cum sat multa dixerim in Commentario prævio num. 502, lectorem eo remitto.

dd Ex hoc loco discimus primo, Cardinalem Ostiensem, etsi jam tum ab aliquot annis protectorem Ordinis auctoritate privata sese exhibuisset; non tamen ante annum 1225 vergentem ad finem auctoritate Apostolica in eo munere confirmatum fuisse. Secundo, celebre illud capitulum generale, ex quo fratres Minores in Allemanniam, Hungariam, aliasque provincias, ex quibus antea fuerant expulsi, prospero successu remissi fuere, celebratum esse anno 1224; cum hoc primum sit, quod post constitutum auctoritate Apostolica protectorem Ordinis Hugolinum, et confirmatam ab Honorio III in Bulla Regulam, haberi potuit in Pentecoste. Vide Commentarium prævium §§ 22 et sequenti.

ee Ab eodem ergo anno 1224 repetendum initium est Ordinis Minorum per easdem provincias feliciter propagati. Adi Commentarium prævium loco mox citato.

ff Similia habet Celanensis in Vita prima num. 100.

gg Obiit Honorius III mense Martio anni 1227, eodemque anno ac mense successit ipsi laudatus Hugolinus seu Gregorius IX.

CAPUT V.

Sancti obitus post accepta ante biennium sacra stigmata : sollennis canonizatio : ecclesia ejus nomine condita, translataque ad hanc sacrum illius corpus.

P ost viginti autem annos a, ex quo perfectissime Christo adhasit, Apostolorum vitam et vestigia sequens, apostolicus vir Franciscus anno Dominicæ Incarnationis cœcexvi, quarto Nonas Octobris, die Dominico b, felicissime migravit ad Christum; post multos labores requiem æternam adeptus, et digne Domini sui conspectibus præsentatus. Cujus animam vidit unus ex discipulis ejus sanctitate famosus, quasi stellam luminis immensitatem habentem, et claritatem solis prætendentem super aquas 79 multas,

AUCTORIBUS
TRIBUS SOCIIS.

XXVII.
Sanctus moritur 4 Octobris
anno 1226.

a

b